

poenam merito sustinet propter moram, & quia ex parte sua non implevit contractum, quæ quidem culpam non excedit.

12 Secundus est casus, quando dominus partem pretii capit, & residuum relinquit ad censum super re ipsa, quam censuario tradit cum præfato pacto veluti si quis fundum quatuor mille aureis aestimatum alienet, dimidia valoris parte recepta, censu ex residua quantitate constituto: hic si casus evenierit, & propter dilatam solutionem ultra biennium ex conventionione fundus caderet in commissum, censuarius quia bis centum pro tempore non solvit nedum dominium fundi, sed etiam duo millia aureorum amitteret, quod in censu reservativo contingere perdurum, ac iniquitate plenum apparet: nec mora in exigua summa solvenda tam excessivam poenam meretur, in quo excessu pravitas prædicti pacti consistit. Unde licet inferre, quod in censu reservativo non semper ea conventio poenalis permitti debet.

13 Qua ratione, & æquitate motus in simili controversia rectissime Senatus Neapolitanus decrevit, quod res caderet in commissum, non tota, sed quatenus correspondet forti, & redditibus debitis, ut est apud Afflict. *decif.* 80. quod cum res dividi nequeat, ita expediti poterit, ut creditor restituat quantitatem quam accepit pro parte pretii, demptis redditibus decursis, aut si renuerit, re vendita, ex pretio solventur fors & redditus, ac residuum censuario præstabitur. Sic decisum lege regia Valconie, refert Navar. *in addit. ad Manual. cap. 23. num. 68.* quam iustissimam dixit Guttier. *d. cap. 31. num. 11.* Sic ubi casus occurrerit, circumstantiis perpenfis, iudex præ oculis æquitatem habens, quid exequendum sit arbitrabitur.

14 Aliud est pactum, quod contractui census adjici solet, quo censuarius astringitur sub poena commissi ad non vendendam rem censui suppositam, non præmonito creditore: quæ obligatio est irrita ex Bulla Pii V. ubi fuerit recepta, & jure communi reprobatur. Mathienz. & Azeved. *ubi proxime*, Ursill. *ad Afflict. decif.* 80. *num. 8.* Felician. *d. cap. 10. num. 11. vers. Quare Authores*, & de jure nostro regio quæcumque pacta, quæ onerant censuatim, non subsistunt, quod *ex l. 12. tit. 15. lib. 5. Recopil. probat Olan. Concord. Jur. lit. A. num. 99.* quem perlegas, ac Leotard. *de usur. q. 65.*

Ibi: Nam etsi Canonibus.

15 Consuetudine introduci potest adversus juris dispositionem, ne emphyteuta Ecclesie ultra biennium differens pensionis solutionem, jure suo privetur, re emphyteutica in commissum cadente Felician. *sup. num. 11.* Barbosa *collect. cap. Poenit. num. 115. de locat. Mantic. de tacit. convent. lib. 2. tit. 27. num. 39.* Molin. *sup. disp. 453. vers. Utrum autem validum.*

Ad Num. 2.

16 Utrum emptio censuum licita sit? disputant Gregor. Lop. *in l. 28. gloss. 3. tit. 8. part. 5.* Molin. *de just. & jur. disp. 385.* Cencius *de censib. q. 10.* & 11. Felician. *cod. tract. lib. 1. cap. 7.* Roderic. *de ann. redditib. quest. 4. lib. 1. Avend. de censib. cap. 16.*

Verf. Primum, hanc emptionem.

Hujusmodi controversiam intermittere placet jam etenim nulli dubium est, quin emptio annuorum reddituum sit licita, servatis conditionibus Bullæ Pii V. vel quæ insunt jure contractus naturæ, ubi illa recepta non est, quam toto ferè Christiano terrarum Orbe non servari asseverat Leotard. *q. 44. n. 17. de usur.* qui latissime disputat, an ea constitutio ubique Christianos liget, etsi non sit recepta, sicut in Hispania, ut constat *ex l. 10. tit. 15. lib. 5. Recop. de quo etiam Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 2. num. 1.* Cencius *q. 34. ex n. 39.*

Verf. Sexto.

Emptionem censuum licitam profitentur laudati supra *num. 16.* qui plures congrunt. Cenc. *q. 11. num. 1.* Avend. *n. 12.* Molin. *num. 6.* Felician. *num. 2.* Roderic. *num. 16.* præter alios mox recensendos.

Verf. Ceterum quo res.

Nonnulli opinantur, census licite constitutos emi licite posse, non tamen novos titulo emptionis acquiri, ut referunt Molin. *num. 5.* Felician. *num. 2.* adversus quos D. Covar. doctet, etiam licite vendi census, qui de novo constituuntur, de quo jam nullum est dubium postquam Pius V. formam censuum novorum emptioni præscripsit, ut ait Leotard. *de usur. q. 43. num. 30.* & apud nos sunt variæ constitutiones *sub tit. 15. lib. 5. Recop.* quibus pretium censibus statuitur, & alia stabiliantur ad eorum justam constitutionem. Si emptionem & constitutionem novi census approbant expressè Molin. *n. 6.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 22. dub. 2. num. 1.* Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 13.* Felician. Leotard. Roderic. *ubi proxime*, Cencius cum plurimis *q. 45. num. 18.* qui *num. 1. cum seqq.* opinionem quam immeritò tribuit D. Covar. impugnat. Sed nostrum Præsidem tuetur Leotard. *sup. n. 37.* Hujusmodi censuum emptionem non solum licitam, sed etiam utilem, ac necessariam pro animarum salute, & communi Republicæ bono, probat Joan. Baptista Leonelli *ad Bullam Pii V. in addit. præjud. Cenc. de censib. 7. 12. a princ.*

Ad Num. 3.

De censu vitalitii, justaque ejus emptione accuratè differunt Molin. *de just. & jur. tract. 2. disp. 388.* Cenc. *sup. q. 10. a num. 13.* Leotard. *de usur. q. 49.* Roderic. *de ann. redditib. lib. 1. q. 5.* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 11.* Felician. *de censib. lib. 1. cap. 7. num. 19.* Avend. *eod. tract. cap. 20.* qui, & alii plures, quos referunt Cencius, Leotardus, Felicianus, atque Hermosilla *in l. 11. gloss. 1. n. 11. tit. 5. p. 5.* tuentur census ad vitam licite emi posse, quod deducunt *ex Clem. 1. de rebus Eccles. non alien. & Jure nostro Regio comprobatur ex l. 8. & 12. tit. 15. lib. 5. Recopil.* ubi de pretio census istius, de quo infra, *cap. 9. ex num. 31.*

Verf.

Verf. Nec in hac specie dubitandum.

fis lib. 2. *decif.* 118. *num. 20.* & ita experimentò capimus.

Ad Num. 5.

Seculus motu proprio Pii V. & aliis constitutionibus Pontificiis, quæritur an census juxta contractus naturam consistere possit in obligatione personali absque speciali hypotheca rei, super qua ille imponatur, quæ vulgò *finca*, nuncupatur? Magis recepta sententia inficiatur, pro qua Molin. *disp. 387. num. 6. vers. Hanc ergo, Villalob. in Sum. part. 2. tract. 23. difficult. 2. num. 2.* Rebell. *de obligat. justit. lib. 10. q. 3. num. 1. versic. Negantem, Navar. sup. num. 81.* Cenc. *q. 34. n. 10.* Mangil. *de evict. q. 82. num. 15. & 18.* Fachin. *controvers. lib. 2. cap. 44. vers. Et quidem, Avend. de censib. cap. 58. num. 16.* Guttier. *Præf. lib. 2. cap. 157. n. 7. & 9.* Sarmient. *Selectar. lib. 7. cap. 1. num. 35.* Valasc. *de jur. emphyt. q. 32. n. 10.* Greg. Lop. *in l. 28. gloss. 4. vers. Limita eam primò, tit. 8. p. 5. & alii apud Cenc. sup. & Felician. lib. 1. cap. 8. num. 3.* Imò census constitui nequit super re, quæ non reddat in fructibus annuatim tantum, quanta est pensio solvenda, ut fusè probat Guttier. *d. cap. 157. per tot. de quo Mathienz. in l. 1. gloss. 1. n. 5. tit. 15. lib. 5. Recop.*

Verf. Ego sanè etsi videam.

Oppositam affirmativam cum D. Covar. tuentur Lessius *sup. num. 18.* Trullench *d. cap. 21. dub. 4. num. 3.* Felician. *ubi proxime, num. 7. in fin.* Leotard. *de usur. q. 48. a num. 9.* Anton. Gom. *in l. 68. Tauri, num. 2. ad fin.* Carol. de Grassis *sup. n. 16.* Surd. *de aliment. tit. 7. q. 33. n. 16.* & alii plures apud Leotard. *n. 9.* quibus assentiuntur Tondut. *qq. civil. cap. 61. ex num. 10.* Mathienz. *d. gloss. 1. n. 4.* Roder. *lib. 1. q. 4. n. 33.*

Quæquam hæc sententia adeo communis sit, 29 & à Leonardo, ac aliis sequacibus subtiliter defendatur, altera tamen tutior est, ut pote quæ Pii V. motu proprio ad annos 1569. comprobata arque apud nos sit usu recepta, neque enim unquam censum personale constitutum audivimus: præterea, utrinque rationibus perpenfis, probabilior etiam videtur, à qua recedere non audeam.

Verf. Primum etenim.

Hoc ex præfata novissima constitutione pontificia sublatum constat, de qua Molin. *disp. 391. num. 3. & 4.* Joan. Bapt. Leonell. *ad eandem Bull. gloss. 22.* Leotard. *q. 57.* Cenc. *n. 99. cum seqq.* Trullench *sup. dub. 3. num. 3.* Felician. *lib. 1. cap. 9.*

Hoc ipsum, quod pro sua opinione D. Covar. adducit fundamentum, acriter controversitur, an scilicet ex natura contractus, extincta re super qua census imponitur, censuarius omninò liberetur, etsi se suaque bona generaliter obligaverit. Negant cum nostro præfule Felician. *cap. 8. n. 19.* Azeved. *in l. 1. n. 3. tit. 15. lib. 5. Recop.* Mathienz. *ibidem, gloss. 1. num. 5.* Gail. *lib. 2. observ. 7. n. 11.* Roder. *de ann. redditib. lib. 2. quest. 9. num. 75.* Tondut. *d. cap. 61. n. 12.* Surd. *de aliment. tit. 7. q. 33. num. 15.* & alii apud Felician. *tom. 2. cap. 8. num. 17.* ubi hanc magis communem asseverat, sed fallitur.

Affirmant

21 Adeo communis est, ac tuta præmissa conclusio, ut nullum dissentientem se invenisse testetur Leotardus. Quod autem objicitur, quia præbetur occasio captandæ mortis, non obest; nam hoc vitium non provenit ex natura contractus, aut iniquitate, sed ex malitia contrahentium. Molin. *d. disp. 388. in fin.* Alioqui plura ob idem periculum prohiberi possent, ut majoratus, fidei commissa, ususfructus, & alia.

Ibi: Quod propter læsionem ultra dimidiã.

22 Cum in census vitalitii constitutione contrahatur venditio, auxilium læso competit *ex l. 2. C. de rescind. vendit.* si deceptio dimidiã excesserit justæ pretii, aliàs contractus subsistet. Cenc. *num. 28. & 29.* Surd. *num. 29.* Pinell. *in d. l. 2. part. 3. cap. ult. num. 31.* Hermos. *in l. 56. gloss. 4. n. 19. tit. 5. p. 5.*

23 Ad quam læsionem inspicitur, an justum pretium constitueretur ab initio juxta ætatem emptoris, & alias circumstantias; non quantum reddituum ratione solverit censuarius: nam si censuista brevi decedat, sive longævam duxerit vitam, nullus ob læsionem agens audietur, cum uterque huic incerto eventui futuro velut alea se subjecerit. Cenc. cum aliis *num. 30.* Surd. *num. 28. vers. Adverte etiam.* Hæc locum habere non possunt in Hispania, aliisque regionibus, ubi his censibus pretium est designatum.

Ad Num. 4.

24 Utrum liceat emere censum ad tempus certum, controversitur. Et quidem si emptor ex redditibus annuis nihil ultra sortem est percepturus, ut si quis centum tradens, emerit censum ad decennium, decem singulis annis percepturus, extra quætionem est, nullam reperiri uluræ suspensionem: quod si octodecim numeratis, emerit aliquis decem quotannis solvenda per decennium, tunc quia lucratur duo emptor, de justitia hujus contractus diversimodè sentiunt Interpretes.

25 Quidam cum D. Covar. opinantur, huic censum cum moderato lucro ementis ut licitum jure subsistere, ut Lessius *de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 42.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 6. num. 4.* cum communi Theologorum Schola, Felician. *sup. ib. 1. cap. 7. num. 18.* & alii, quos refert Cencius *de censibus, dist. q. 10. n. 5.* Bernard. Grævæ. *ad Gail. observat. lib. 2. conclus. 8. num. 2.* Fontanella *de pact. nuptialibus, claus. 4. gloss. 18. part. 3. num. 98.* Rursus aliqui eam conventionem ut usurariam seu suspectam damnarunt. Parlador. *quotidian. lib. 2. cap. 2. num. 16.* Avend. *de censib. cap. 19. num. 16.* Navar. *de usur. num. 71. versic. Quintum.* Alii denique distinguunt, quod census realis ita constitutus sit licitus, non personalis. Molin. *de justit. & jur. disp. 386.* Lessius *sup. num. 42.* Trullench *ubi sup.* qui duo asserunt, probabile quod etiam census hic personalis non est prohibitus, de quo infra.

26 Plures cum Præside nostro monent, ab hujusmodi contractibus abstinendum, Trullench. *loc. cit.* Lessius *num. 44.* & alii, quos laudat Roderic. *de ann. redditib. lib. 1. quest. 5. in fin.* ubi ait, cum censum in usu non esse, post Carolum de Graf-

- 32 Affirmant Gregor. Lop. in l. 28. gloss. 3. col. 3. tit. 8. p. 5. Molin. d. d. sp. 391. num. 4. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 4. punct. unic. de censib. n. 12. Avend. de censib. cap. 60. num. 5. Leotard. de usur. q. 48. num. 28. & q. 57. num. 42. Cencius sup. quasi. 99. num. 2. Guttier. Pract. lib. 2. quasi. 177. num. 7. Scaccia de commerc. §. 1. q. 1. à num. 176. Valasc. de jur. emphyt. q. 32. num. 16. Cevall. commun. cont. commun. q. 312. num. 5. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 34. num. 6. Sarmient. Selectar. lib. 7. cap. 1. num. 31. Azor. Institut. moral. part. 3. lib. 10. cap. 5. vers. Tertio quæritur, Fachin. controvers. lib. 2. cap. 44. in fin. Parlador. quotidian. lib. 1. cap. 3. §. 8. num. 22. & lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 16. n. 24. atque alii apud ipsos;
- 33 Hæc ita sunt vera, ut census rei interitu semel extinctus non reviviscat, veluti si ædes, aut molendinum censui suppositum diruatur, ac idem censuarius in area aliud subrogaverit, non tenebitur ad redditus. Merlin. ubi proxime, Avend. rectè probans ex n. 14. Leotard. d. q. 57. à n. 43. Deinde si census super censu imponatur, perempta re in qua hic consistebat, & ille peribit, sicut & redemptione. Cencius q. 31. num. 12. & 13. & quasi. 99. n. 22.
- 34 Quæritur, num liceat pacisci, quod re extincta censui obnoxia, censuarius ad redditus teneatur, ac cætera illius bona obligationi subjiciantur? Negat post alios Cencius d. q. 99. à num. 16. Affirmat cum non paucis Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 8. num. 18. Avend. d. cap. 60. num. 11. ubi de pactione reëdificandi. Dicendum est, id pactum licitè adjici, seclusa Pii V. constitutione, si cum argumento pretii compensetur. Molin. d. disp. 391. num. 4. Felician. ubi proxime, Lessius de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 66. nam, ut inquit Molina, inferitur assecurationis contractus; suscipiente censuario periculum census, quod est pretio dignum, l. Periculi §. de nautic. faenor. & quodvis onerosum censuario adhuc contra naturam contractus pactum licitè adjicitur, si quantitate justa compensetur. Roderic. sup. lib. 2. q. 4. num. 2. Nogueroles alleg. 2. num. 52. Guttier. Pract. lib. 2. q. 174. n. 2.
- 35 Item ambigitur, re censuali perempta ex parte aut fructifera similiter facta, quæ tamen reddit quantum sufficiat ad integram census solutionem, an censuarius pro portione relevetur, ita ut si dimidia rei pars perierit, ex redditibus dimidium detrahatur? Ita tenet Molin. sup. num. 3. Lessius num. 88. Thesaur. Forens. q. 32. num. 36. Vgolín. de usur. cap. 45. §. 16. vers. Quæ diximus, & alii apud Leotard. q. 57. n. 23.
- 36 Contrarium nihilominus Rota decidit, ut est apud Cenc. decis. 1. cui idem Cencius accedit quasi. 100. num. 3. Leotard. fuse probans ex num. 24. ubi plures refert. Verum prior sententia planè procedit juxta Pontificis mentem, & verba quibus illam aperitissimè explicuit: neque excogitanda distinctio adhibenda est, ubi constitutio loquitur indistinctè, l. Non distinguemus 37. de recept. arbitr. l. De pretio §. de Public. in rem action. cum aliis, quæ congestit Barb. axiom. 136. num. 4.
- 37 Quæcumque prædiximus de rei censuali interitu, æquè procedunt si res fiat infructuosa in perpetuum; nam censuarius à reddituum solutione liberabitur, de quo Molina & Lessius ubi proxime, Cencius q. 102. per tot. Leotard. de usur. q. 57. à princip.

Tunc liberatio censuario conceditur, cum res perit, aut infructuosa redditur absque facto, aut culpa ipsius, quæ si intervenerit, dominus census aut exigere fortem poterit cum decursis pensionibus & omni interesse, aut compellere censuarium, ut censum imponat super alia re immobili idonea, & fructifera. Leotard. n. 56. Scaccia de commerc. §. 1. q. 1. num. 178. Gratian. disceptat. cap. 654. ex n. 1. Cenc. de censib. q. 101. num. 18. Sed reëdificare censuarius tenebitur, & interim pensionem exsolvet. Avendañ. de censib. cap. 60. num. 19.

Verf. Secundo eadem sententia.

Hæc fundamenta corroborat, & alia subjungit latè Leotard. q. 48. ex num. 11. Sed eadem evertere conantur Cardin. Lug. de just. & jur. disp. 27. Molina, Fachinæus, Sarmientus, Avendañus, Cencius, Rebellus & alii, quos supra laudavi, num. 27. Nam præhabita disputatione, censum personalem non subsistere tenent.

Verf. Quarto, si contractum.

Hæc ratio satis alstringeret, admissis iis quæ D. Covar. tradit, sed communiter rejiciuntur; nam in contractu census emptor jus reale acquirat in æde aut prædio, super quo ille imponitur; ac obligatio consistit principalis in re censui subjecta; personalis verò cum generali bonorum hypotheca, quæ regulariter adjici solet, accessoria censetur, & pro faciliore, ac tutiori reddituum exactione duntaxat adhibetur, non ut extincto jure emptoris, quod in re principaliter obligata habebat, alia bona ad censum subrogentur, venditorque ad reddituum solutionem actione personali teneatur, cum hæc extinguantur, censu perempto per rei censuali interitum, ut præmissimus num. 32. Ita expressè adversus, D. Covar. tenuerunt Rebell. de oblig. just. lib. 10. q. 1. n. 7. Molin. sup. disp. 383. num. 7. vers. Contrarium, Azor. Institut. moral. lib. 10. cap. 5. q. 2. Lælius Zecchius de usur. cap. 15. num. 9. Guttier. Pract. lib. 2. q. 177. à num. 7. Cencius sup. q. 34. n. 31. cum seqq. Frider. Martin. de jur. cens. cap. 3. num. 188. & 213. Leotard. de usur. q. 48. num. 49. Avend. de censibus, cap. 58. n. 30. & cap. 60. ex n. 7. & alii.

Verum nostro Præsidi præter alios novissimè adhaerere videtur Tondur. Questionum Civilium cap. 61. ubi probat circumscripca Pii V. constitutione, ex censu imposto super ædibus certis, & aliis omnibus bonis vendentis oriri principaliter obligationem personalem, ita ut dirutis ædibus, census in cæteris bonis persistat, actione personali subsistente. Sed an talis census sustineatur super bonorum universitate juxta contractus naturam, disceptatur. Negat cum non paucis Cenc. q. 40. num. 7. Trentacinq. variar. lib. 3. iii. de censib. resol. 1. num. 17. vers. Circa quartam. Affirmant Roderic. de ann. redditib. lib. 2. quasi. 7. num. 13. & plures apud Leotard. q. 58. num. 39. ubi expressè, & fuse Cencium impugnat. Vide Roderic. lib. 2. q. 9. in fin.

Ad Num. 6.

Pro nuper traditis, ac subsistentibus operæ pretium erit animadvertere dissensum Scribentium, dum quæritur quale jus consequatur censum emens

- emens in re, super qua ille collocatur? Quidam cum nostro Præsidi hypothecam specialem præ cæteris firmam, & efficacem tribuant creditori, ut Cenc. quasi. 23. n. 6. & 7. Merlin. de pign. lib. 2. q. 93. n. 1. Guttier. Pract. lib. 2. q. 167. num. 4. Nogueroles alleg. 2. n. 111. Felician. de censib. lib. 3. cap. 4. num. 9. præter illos, quos laudat Avend. cap. 23. num. 9.
- 43 Alii nullam hypothecam, sed jus quoddam reale ad instar servitutis, rei censui suppositæ inhærens emptori concedunt. Molin. sup. disp. 383. num. 8. Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 22. n. 35. Valasc. de jur. emphyt. cap. 32. n. 13. Leotard. q. 51. num. 14. Avend. cum pluribus n. 10. Sed hoc jus censuale, cum nomine careat, verbo latè sumpto, potest hypotheca irregularis propter similitudinem nuncupari, quamquam inter se realiter discernantur.
- 44 Illud hic adnotatur discrimen, nam creditor ex hypotheca agens in tertium possessorem, non auditur ante excussorem factam in bonis debitoris, l. 14. titul. 13. part. 5. Merlin. sup. lib. 5. quasi. 69. num. 1. Paz in praxi, tom. 3. cap. 2. §. 4. num. 35. Menoch. de arbitr. lib. 1. quasi. 51. n. 4. Cancr. variar. part. 2. cap. 5. num. 184. Possessor autem rei censu affectæ excussio exceptione non juvatur. Merlin. d. quasi. 93. num. 2. Nogueroles ubi proxime, Azeved. in l. 1. n. 8. tit. 15. lib. 5. Recop. Roderic. lib. 2. quasi. 9. num. 51. Valasc. sup. n. 14. Cenc. cum pluribus q. 98. n. 20. Thesaur. decis. 55. num. 4. Frideric. Martin. de jur. cens. cap. fin. n. 120. Avend. cap. 96. num. 9. & 10. Gratian. disceptat. cap. 141. num. 5. ubi ampliat etiam pro pensionibus debitæ antequam res ad tertium possessorem deveniret, pro quibus potest conveniri. Roderic. sup. cap. 22. num. 42. Nogueroles d. allegat. 2. n. 109. Cenc. num. 28. Avend. cap. 99. num. 4. Felician. tom. 2. lib. 3. cap. ult. num. 2. Ursill. ad Afflict. decis. 95. num. 1. quod limitant si agenti possit imputari quod propter negligentiam à præcedente possessore non exegerit. Nogueroles alleg. 40. num. 63.
- 45 Regulariter postquam census constituitur in prædio, aut æde designata, adjicitur personalis obligatio cum generali bonorum hypotheca, ad faciliorem, ac tutiorem reddituum exactionem: inde quæritur, si dominus census egerit contra tertium possidentem bona generaliter obligata, num teneatur prius principalis censuarii facultates excutere? Negat Avend. sup. num. 9. in fin. Sed contrarium est tenendum, nam ratio cui ille nititur, debilis est; quid enim interest, quod utraque bonorum obligatio simul ad eundem concurrat contractum, si diversimodè, & ad distinctos effectus res adhibentur obligatæ, quædam ut in illis census consistat, & emptor jus reale vel servitutem adquirat ad redditus ex ipsarum fructibus percipiendos: quod onus ita rei censui obnoxia coheret, ut illud quocumque vadat, præ se ferat: quapropter in possessorem non præmissa excussio actio dirigitur.
- 46 Alia verò res sub generali obligatione contentæ solùm defervit ut plus cautionis comparet emptor ad redditus exigendos, nullamque aliud jus quærit in illis, nisi regularem hypothecam, sicut quilibet similis creditor; ideoque nisi excussio perfecta, tertium possessorem molestare nequit. Quam distinctionem prædocuit Molin. d. disp. 383. n. 6.
- 46 Alia exceptione se tueri posset possidens rem generaliter obligatam, ex l. 2. Cod. de pignorb. quæ statuitur, ne creditor habens rem specialiter hypothecatam, & generaliter omnia debitoris bona, possit in tertii præjudicium ad res generali obligatione astrictas agere, nisi excussio ne præhabita in speciali hypotheca: & ita in specie tenuit Avend. d. cap. 96. num. 13. contrarium sustinet Roderic. de ann. redditib. lib. 2. cap. 9. num. 29. quia dicta lex 2. procedit inter creditores, nec extenditur ad tertium possessorem, & hæc est communis resolutio, quæ tamén limitatur si tertius cum titulo, & hypothecaria ex causa possideret Merlin. sup. lib. 4. q. 21. num. 15.

Verf. Hinc etiam deducitur.

Extra dabium est, rei censuæ possessorem teneri ad reddituum pensionem. Cenc. q. 73. n. 15. Sed maxime discutitur, an census creditor censuarium valeat non possidentem convenire? Affirmant cum D. Covar. Guttier. Practic. lib. 2. cap. 177. n. 4. Roder. de ann. redditib. lib. 2. q. 9. n. 51. Cenc. ubi proxime, Felician. de censib. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 8. Redoan. de reb. Eccl. rubric. de constit. ann. reddit. n. 68.

Alii insistantur, censuarium ab onere pensionum non liberari per rei censuæ alienationem. Molin. de justit. & jure, disputat. 383. num. 9. vers. Illud etiam constat, Valasc. de jur. emphyt. quasi. 32. num. 14. Avendañ. de censib. cap. 23. num. 14. Alii denique distinguunt ita: vel censuarius denunciavit creditori, & non poterit conveniri; vel non, & satisfacere compelletur agenti. Navar. comment. de usur. quasi. 22. n. 116. Azor. Institut. Moral. part. 3. lib. 10. cap. 11. quasi. 1. vers. Postremo in ea, Bonacina in sum. tract. de contract. disp. 31. quasi. 4. punct. unic. num. 97. Secunda opinio juri, & æquitati consona videtur, nisi exactio reddituum difficilis censetur ob potentiam, inopiam, aut dolum possessoris, ne per factum censuarii deterior fiat conditio domini census, l. Non debet, de reg. jur. cap. Non debet, eod. tit. in 6. cum aliis per Barbof. axiom. 22. n. 1. quod tunc vel maxime procedet, si denunciatio non intervenit ad alienationem.

Ibi: In eo tamen qui tertius possessor est.

Tertius rei censu affectæ possessor, etsi recognitionem emiseric, si absque fraude desierit possidere, amplius pro redditibus, conveniri nequit. Redoan. & Avend. ubi proxime, Guttier. num. 5. Cenc. q. 92. num. 29. Rodet. d. q. 9. num. 56. Valensuela conf. 19. n. 52.

Hinc inferri potest, quod si tertius possessor rem cesserit domino census immunis erit à reddituum pensione, licet venditori primævo censuario, vel hæredi ejus id non prodesset. Leotard. cum pluribus tract. de usur. quasi. 42. num. 25. Cenc. quasi. 97. num. 8. & quasi. 98. n. 81. Ratio differentie in obscuro non est; nam qui censum vendit, ex contractu obligatur solvere pensiones, quas præcisè exhibere teneatur donec jus emptoris non extinguitur: nec satisfacit, fundo censu tradito, quamvis plus quam debet præstare videatur, quia aliud pro invito creditori solvi non potest, l. 2. §. Mutui datio, de reb. credit. Tertius autem singularis successor nulla alia ratione ad redditus teneatur, nisi quia possidet rem in qua dominus